

MARCO LENCI, *Lucca, il Mare e i Corsari Barbareschi nel XVI Secolo* (Onaltıncı yüzyılda Lucca, Deniz ve Berberî Korsanları), Firenze 1987, 141 sayfa. Yayıncısı: Lucca şehrindeki Maria Pacini Fazzi Yayınevi.

İtalya'nın Floransa şehrine yakın küçük bir yerleşim merkezi olan Lucca, güçlü komşusu karşısında gölgede kalmış görünmekle beraber, bazı devirlerde ağırlığını duyurdu. Kendi iç ve siyasî olduğu kadar ekonomik tarihleri bünyesinde nasıl bir evre geçirdiği üzerinde durmak gereksiz görünmekle beraber, umulmadık alanlardaki bazı ilişkiler dolayısı ile bazı noktalara değinmek istedim. Zira elimizde bulunan bu kitap, Türk tarihi içinde Kuzey Afrika taraflarında etkili olan Berberî denizcilerin etkinliklerini, ulaşmamıza imkân olmayan bir yığın kaynak sayesinde incelemektedir. Bu konuyu esere bir giriş yazısı kaleme alan Prof. Salvatore Bono açıkça dile getirmiştir. Kaldı ki bu eserin de yaratıcıları arasında bulunmaktadır. Çünkü İtalyanlar bir süreden beri Akdeniz tarihi üzerinde yeni kaynakları incelemek ve bilinmeyenlere, yeni tasniflere yönelme hususunda, büyük bir canlılık içine girdiler. Bu alanda öncü bir rol oynayan Prof. Bono'nun girişimleri ile gerçekleşen araştırmalardan biri sayılan bu kitap içinde, Türk denizcilerinin artık unutulma girdabına girmekte olan isimlerinden bazıları görmektediriz.

Kitap, Berberî Denizcilere büyük bir kısım ayırmıştır. En önemli geçim kaynakları olan denizin korunması için her iki kıyı halkı arasında büyük çatışmaların meydana gelmesi hemen akla gelen bir ihtimal olmakla birlikte, gelişmelerin hangi koşullarda geliştiği ve bilhassa Lucca gibi kıyısı olmayan bir şehrin bile bu soruna nasıl girdiği de her yönü ile dikkati çeken bir olaydır. Bunun farkına varan müellif aydınlatmaktan geri durmamış ve Akdeniz ticaretine doğrudan katılmak isteyen Lucca'lı tüccarların mallarını kendilerinin taşıma arzusundan ileri geldiğini de araştırmış ve kıyı taraflarındaki yerleşim merkezlerinin nasıl canlı tutulduğunu da ortaya koymuştur. Çok iyi kumaş üretimi yapılan Toscana havâlisinde kendine özel bir yer edinen Lucca'lı tüccarlar Türk pazarlarına da girmeyi başarmışlardı. Narh defterlerinde gördüğümüz bu şehrin mamulleri, kısa bir süre sonra yerini Fransız ürünlerine terk etti. Bununla beraber çok sayıdaki malzeme sayesinde tarihimizin sanayi ve ticaret tarihine dair kıymetli kayıtlarla karşılaşacaklardır. Elimizde bu tip kitapların çoğalmasını temenni etmekteyiz. Fakat kendi kaynaklarımızın da fazla gecikilmeden incelenmesinde yarar vardır. Kuzey Afrika ve burada kurulu devletlerin Türkiye tarihi ile sıkı ilişkisi ve bu arada denizcilik tarihimizin mühim evreleri, yerli kaynaklarımızın desteği ile açıklanması yanında, başta İtalyan kaynakları olmak üzere sair yabancı ülke kaynakları ile de desteklenmesi kaçınılmazdır.

Kitap, Lucca şehri resmi arşivinde bulunan Kanuni Sultan Süleyman'a ait bir belgeye de yer vermiştir. Yapılmak istenen elçilik girişimi ele alınarak, memleketeye gelecek iyi niyetli kişiler için her zaman müsait ortam bulunacağı haber verilmekle beraber nedense özetinin yanlış yapıldığı görülüyor. Kitabın 71. sayfasında ise 10 Mayıs 1558 günkü belge, ticaret izni olarak değişik bir şekilde ifade ediliyor. Kanaatime göre Türkçe belgenin aslı nüshası kaybolmuş ve sonradan yanlış bilgi de hep devam etmiş. Bununla beraber italyanca çeviri sonraki nesillere kazandırılmış ve böylece memleketimize Lucca'lı tüccarların da geldiği ve mallarının piyasada satıldığı iyice belli olmaktadır ki, detay görülmele beraber, Akdeniz'deki Türk varlığının silâhtan ibaret olmayıp başka alanlarda da başarısına işaretir.

Kitap içinde bulunan bilgilerin tahliline geçmeyi başka bir araştırmaya sevk ederek, belirtilen bilgiler çerçevesinde küçük fakat faydalı kitaplarda bile tarihimizin değişik noktalarının aydınlanmasında ne kadar yararlı ve ayrıca hiç bir şekilde beklenmeyecek bilgilerin mevcudiyeti şaşırtıcı olması yanında sevindirici sonuçları ile birlikte arayanları ve her zaman için kitap dünyası ile ilişkisi bulunanları gayrete sevk etmektedir. Bu esere devam edeceği bildirilen müellif elbette tarihimizi kendi dilinde yazılmış eserler sayesinde tanıyacak ise de vereceği kıymetli kayıtlar her zaman için kaynak olacaktır.

PROF. DR. MAHMUT H. ŞAKIROĞLU